

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

végzése

Az ügy száma: Gfv.VI.30.370/2021/6.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Tibold Ágnes előadó bíró

Dr. Farkas Attila bíró

A felperes: ...

A felperes képviselője: Dr. Szepesházi Péter ügyvéd

Az alperesek: ... I. rendű

... II. rendű

... III. rendű

Az alperesek képviselője: Dr. Jánossy Boglárka Ügyvédi Iroda

A per tárgya: felmondás érvénytelenségének (jogellenességének) megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

A Fővárosi Törvényszék, 57.Pf.631.791/2021/8. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Pesti Központi Kerületi Bíróság, 11.P.51.164/2020/20-I. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

Megállapítja, hogy a felperesnek 82.000 (nyolcvankétezer) forint az alpereseknek együttesen 15.240 (tizenötezer-kétszáznegyven) forint felülvizsgálati eljárási költsége merült fel.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az I. és II. rendű alperesek mint hitelezők és a felperes mint adós 2006. március 31-én közjegyzői okiratba foglalt deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek. A kölcsön összegét 7.000.000 Ft-ban, futamidejét tizenöt évben (180 hónapban) határozták meg azzal, hogy a futamidő első 100 hónapja türelmi idő, amely alatt az adós csak a hiteldíjat (kamatot és kezelési költséget) köteles megfizetni.

[2] A hitelezők a kölcsönszerződést a 2012. június 7-én közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatukkal a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 525. § (1) bekezdés e) pontjára és a szerződés V.1. pontjára hivatkozással azonnali hatállyal felmondták, részletezve a felmondással lejárttá tett tartozás összegét.

[3] A III. rendű alperes a felperessel szemben fennálló követelés engedményese, az engedményezésről a felperest a 2012. július 7-én kelt nyilatkozat megküldésével értesítették.

[4] Az I. rendű alperes a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 tv.) szerinti részletes elszámolást 2015. április 16-án elkészítette, a tisztességtelenül felszámított összeget az engedményezés napjáig 7832,51 CHF-ben határozta meg.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[5] A felperes módosított keresetében annak megállapítását kérte, hogy az I. és II. rendű alperesek közokiratba foglalt felmondása érvénytelen. A III. rendű alperest fentiek türéseére kérte kötelezni. Előadta, hogy a felmondás napján, 2012.06.07-én – figyelemmel a tisztességtelenül felszámított összegre – nem állt fenn tartozása, ellenkezőleg, jelentős túlfizetése volt. Az rPtk. 525. § (1) bekezdés e) pontjában foglaltak ezért nem teljesültek, szerződésszegés a részéről nem történt, az alpereseknek a Ptk. 321. § (1) bekezdésében foglalt felmondáshoz való jogosultsága a felmondás időpontjában nem állt fenn. Utalt arra, hogy az I. rendű és II. rendű alperes 2009,66 CHF lejárt tartozás miatt mondta fel a szerződést, ugyanakkor a 2015. április 16. napján kelt, a DH2 tv. szerinti részletes elszámolás szerint a tisztességtelenül felszámított összeg 2012. június 7-én 7684,46 CHF volt.

[6] Az alperesek ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték. Elsődlegesen arra hivatkoztak, hogy nem állnak fenn a megállapítási kereset előterjesztésének a feltételei. A kereset érdemi vizsgálata esetére előadták, álláspontjuk szerint DH2 tv. alapján elvégzett elszámolás szerint meghatározott tisztességtelenül felszámított összeg a kölcsönszerződés felmondására vetítve nem vizsgálható. Hangsúlyozták emellett, hogy a felperesnek a tisztességtelenül felszámított összeg korrekciója mellett is fennállt hátralékos tartozása a felmondáskor, amely megalapozza a felmondás jogszerűségét.

Az első- és másodfokú ítélet

[7] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította. Úgy ítélte meg, hogy az adott ügyben nem állnak fenn a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 172. § (3) bekezdésében írt, a megállapítási kereset előterjesztésének konjunktív feltételei. A felperes – jogi érvelését figyelembe véve – annak megállapítását kérhetné, hogy a szerződéses jogviszony változatlanul fennáll a szerződő felek között, a felperes keresete azonban egyértelműen a felmondás érvénytelenségének a megállapítására irányult. A felperes nem jelölte meg továbbá azt a jogát, amelynek az alperessel szemben való megóvása szükséges lenne.

[8] Az elsőfokú bíróság a fentiekben túlmenően megjegyezte, a fizetési késedelem olyan adósi szerződésszegés, amely a felmondást minden kétséget kizáróan megalapozza. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy a tisztességtelenül felszámított összeg figyelembevételével kell megállapítani a felmondás időpontjában fennálló tartozást. Emellett azonban azt is megállapította, hogy a felülvizsgált elszámolás szerint a felperes a felmondás időpontjában a tisztességtelenül felszámított összeg korrekciója mellett is hátralékban volt, a részletes elszámolás 22. oldalán rögzítettek értelmében a felmondást megelőző hátralék összege az átszámítást követően is 1003,72 CHF volt.

[9] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[10] A jogerős ítélet indokolása szerint az elsőfokú bíróság helytállóan utalt arra, hogy a Pp. 172. § (3) bekezdése a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a

továbbiakban: rPp.) 123. §-ában foglaltakhoz képest a megállapítási kereset előterjesztését csak és kifejezetten valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítása iránt teszi lehetővé, azaz a korábbi szabályozáshoz képest a megállapítási kereset előterjesztésének lehetőségét szűkítette. A felmondás érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelem nem felel meg a Pp. 172. § (3) bekezdésében írt feltételeknek. A másodfokú bíróság megjegyezte, a felperes által hivatkozott okok esetlegesen a felmondás jogellenességét, joghatás kiváltására, alkalmatlanságát eredményezhetik, ami nem feleltethető meg az érvénytelenség fogalmának. A deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések felmondása jogszerűségének megítéléséről szóló 4/2021. Polgári jogegységi határozat (a továbbiakban: 4/2021. PJE határozat) 4. pontja is akként fogalmaz, hogy nincs akadálya annak, hogy a fogyasztó a felmondás jogellenességének, a jogviszony fennállásának megállapítása iránt keresetet indítson. Ebben a perben vizsgálható érdemben, hogy a felmondásban megjelölt indok fennállt-e, a felmondás alapos volt-e.

[11] Bár arra alappal hivatkozott a felperes a fellebbezésében, hogy a közjegyzői nemperes eljárásban a felmondás jogszerűsége nem vizsgálható, ez azonban nem jelenti azt, hogy a jelen perben előterjesztett keresettel kért megállapítás szükséges a felperes jogvédelme érdekében. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, a felperes által hivatkozott kúriai ítéletek az rPp. hatálya alatt születtek, így azok nem irányadóak.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[12] A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, egyben a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is. A felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Állította, a jogerős ítélet a Pp. 172. § (3) bekezdésébe ütközik.

[13] A felperes előadta, az ítélet egésze res iudicata hatást fog jelenteni az alperes felmondáshoz való jogának fennállása vonatkozásában, a bíróságnak a felperes keresete alapján abban kellett állást foglalnia, hogy az alperes a felperessel szemben a felmondás vonatkozásában jogszerűtlen magatartást tanúsított-e. Ezt az álláspontot támasztja alá a Kúria 4/2021. PJE számú határozata, valamint a Gfv.VII.30.212/2019/6. számú, és Gfv.VII.30.071/2019/9. számú határozatai is. Hangsúlyozta, a megállapítási kereset jelen perben releváns szempontjait nézve az rPp. és Pp. nem tartalmaz különbséget.

[14] Az új eljárás lefolytatását az indokolja, hogy a bíróságoknak érdemben kell állást foglalniuk a felmondás jogszerűtlensége tárgyában. E körben utalt arra is, az alperesi álláspont szerint azért maradt fenn a tisztességtelen tételek miatti átszámítás után is a felperesnek 1003,72 svájci frank törlesztési hátraléka a felmondás időpontjában, mert az alperes a tisztességtelenül felszámított összeggel csupán a tőketartozást csökkentette.

[15] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték, érdemben az eljáró bíróságok helytálló indoklására hivatkozással.

A Kúria döntése és jogi indokai

[16] A Kúria a 2. sorszámú végzésével a felülvizsgálatot a Pp. 409. § (3) bekezdése alapján engedélyezte, tekintettel arra, hogy a jogerős ítélet a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben eltér. Az engedélyezés részletesebb indokait a Kúria érdemi döntése tartalmazza az alábbiakban.

[17] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az abban megjelölt okból jogszabálysértőnek találta.

[18] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával, miszerint az adott ügyben nem valósultak meg a megállapítási kereset előterjesztésének jogszabályi feltételei. Az elutasítás indokait kiegészítette továbbá azzal, hogy a felperes felmondás érvénytelenségének megállapítására irányuló keresete alapján nem volt helye a felmondás jogszerűsége vizsgálatának, és utalt e körben az elsőfokú bíróság ítéletét követően hozott, a Magyar Közlöny 2021. évi 90. számában 2021. május 17-én közzétett 4/2021. PJE határozatra. Kiemelte, emellett, a Kúria rPp. hatálya alatt hozott ítéletei nem irányadóak a Pp. 172. § (3) bekezdésének alkalmazása körében.

[19] A Kúria a jogerős ítélet fenti megállapításainak egyikét sem osztja. Hangsúlyozza, a felperes a felmondás „érvénytelenségét” következetesen arra alapítva állította, hogy a felülvizsgált elszámolás eredményeként kimutatott tisztességtelenül felszámított összegek figyelembevétele mellett a felmondáskor nem állt fenn lejárt tartozása, ezért az I. és II. rendű alperest nem illette meg a felmondás joga.

[20] A felperes kereseti kérelme a tartalom szerinti elbírálás elvére [Pp. 110. § (3) bekezdés] és a keresetben megjelölt jogszabályi rendelkezésekre [rPtk. 321. § (1) bekezdés, 525. § (1) bekezdés e) pont] tekintettel nem a perbeli felmondás „érvénytelenségének”, hanem jogellenességének megállapítására irányult. A felmondás a szerződésszegés jogintézményéhez (azaz a szerződés teljesítésének létszakához) kapcsolódik, alapvető joghatása, hogy az érintett felek közötti jogviszony megszüntetését eredményezi. E joghatás kiváltásához a felmondás jogszerűsége szükséges, amit az adott szerződés érvényes rendelkezései és az irányadó jogszabályok alapján kell megítélni. Ez a megítélés fejezhető ki annak megállapításával, hogy a felmondás jogszerű vagy jogszerűtlen (jogellenes).

[21] A Kúria gyakorlata az rPp. hatálya alatt indult perekben is következetes volt, miszerint a jogellenesnek állított felmondás jogkövetkezményének elbírálásához fűződő érdek esetén fennáll a megállapítási kereset előterjesztéséhez megkívánt jogvédelem szükségessége. A felmondás alapvető joghatása, hogy a szerződést megszünteti, amelynek elhárítására a végrehajtási eljáráshoz kapcsolódó jogorvoslatok nem képesek (Gfv.VII.30.356/2016/7.; Gfv.VI.30.028/2021/4. közzétéve: BH 2017.347.). A Pp. hatálybelépését követően a Kúria a korábbi gyakorlatát fenntartva több határozatában is kifejtette, a megállapítási kereset előterjesztésének feltételeire vonatkozó eljárási szabályok nem zárják ki a felmondás jogellenességének megállapítása iránti kereset benyújtását. A megállapítási kereset előterjeszthetőségének eljárásjogi feltételei tekintetben az rPp. 123. §-ához képest a Pp. 172. § (3) bekezdése csak annyi változást hozott, hogy – a korábbi bírói gyakorlatban is alkalmazott

elveknek megfelelően – kodifikálta a bíróság azon kötelezettségét, hogy a megállapítási kereset eljárásjogi feltételeinek fennállását hivatalból szükséges vizsgálni. A Pp. szövegezésből egyértelmű az is (amit az rPp.-t értelmező bírói gyakorlat is már alkalmazott), hogy csak valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának a tárgyában terjeszthető elő ilyen kereset, tényre vonatkozóan nem, azaz a megállapítási kereset tárgya csak jogkérdés lehet (Gfv.VI.30.385/2021/6.; Gfv.VI.30.426/2021/7.; Gfv.VI.30.540/2021/6.).

[22] A jogerős ítélet tartalmából következik, hogy az elsőfokú ítéletben írtakkal szemben a másodfokú bíróság – helyesen – a kért megállapítást már nem tény-, hanem jogkérdésnek tekintette. A felmondás jogellenességének megállapítása iránti kereseti kérelem perjogi értelemben annak bíróság általi deklarálását célozza, hogy a felmondás joga nem illette meg az alperest, emellett szükségszerűen magában foglalja a felmondással megszüntetni szándékozott jogviszony fennálltának megállapítása iránti kereseti kérelmet is. Ilyen tartalmú kereset előterjesztése a Pp. 172. § (3) bekezdése értelmében nem kizárt. A végrehajtási eljárásban biztosított jogorvoslatok, illetve a végrehajtás megszüntetésére irányuló per szabályai a felperes által állított jogellenes felmondás jogkövetkezménynek elhárítása szempontjából nem változtak, ilyenre a másodfokú bíróság sem hivatkozott, ezért – a Kúria korábbi gyakorlatának megfelelően, a hivatkozott határozataiban kifejtettek szerint – az adott tényállás mellett fennáll a jogvédelem (jogmegóvás) szükségessége, mivel a felmondás valamennyi joghatásának elhárítására és a felperes sérült jogainak orvoslására más eljárás nem alkalmas.

[23] Az elsőfokú bíróság – a megállapítási kereset tárgyában, és az időközben kihirdetett 4/2021. PJE határozat értelmében a felmondás jogellenessége megítélésének szempontjai tekintetében elfoglalt téves jogi álláspontja ellenére – vizsgálta a felperes felmondáskor kimutatható, átszámítást követő lejárt tartozásának fennálltát és összegét, és elfogadva az alperesek számítását megállapította, hogy a felperes terhére így is 1003,72 CHF lejárt tartozás volt kimutatható. A felperes az elsőfokú ítélet ezen megállapítását a fellebbezése [2] pontjában levezetett számítása alapján vitatta. A másodfokú bíróság a kereset érdemében nem foglalt állást, erre tekintettel az a felülvizsgálati eljárás tárgyat sem képezheti.

[24] A Kúria mindezekre tekintettel a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az előző pontban írtakra utalással a másodfokú bíróság utasította új eljárásra és új határozat hozatalára.

[25] Az új eljárásban a másodfokú bíróságnak a felperes jogszerűen elterjesztett, a felmondás jogellenességének megállapítására irányuló kereseti kérelme alapján a felperes fellebbezését érdemben kell elbírálnia, és a 4/2021. PJE határozatban felállított szempontrendszer figyelembevételével kell állást foglalnia a felmondás jogszerűsége, illetve jogszerűtlensége tárgyában.

[26] A Kúria a peres felek felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét a Pp. 424. § (4) bekezdése alapján csak megállapította, annak viseléséről az érdemi határozatot hozó bíróság dönt. A felperes, valamint az alperesek együttes költsége a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdése alapján megállapított – a felperes esetén áfa nélküli, az alperesek esetén áfát is tartalmazó – ügyvédi

munkadíjat és a felperes oldalán az általa megfizetett 70.000 forint felülvizsgálati eljárási illetéket tartalmazza.

[27] A végzés elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

[28] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet Pp. 405. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 376. § (1) bekezdés a) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Alkalmazott jogszabályok és joggyakorlat

[29] 2016. évi CXXX. tv. 172. § (3) bekezdés

A döntés elvi tartalma

[30] A megállapítási kereset előterjesztésének feltételeire vonatkozó eljárási szabályok nem zárják ki a felmondás jogellenességének megállapítása iránti kereset benyújtását.

Budapest, 2022. július 11.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Tibold Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

S.K.

bírósági ügyintéző